
Guillem Viladot, Joana. Columna Edicions. Barcelona, 1991

Guillem Viladot maneja la prosa con la misma habilidad que los versos. (...) En su novela sobre la hija de los Reyes Catòlicos, emergen con gran brillantez aspectos parciales, especialmente el anàlisis de los caminos que pueden conducir a la locura (...) La habilidad narrativa del autor es innegable y se pone de manifiesto a lo largo de una obra que, a pesar de no haber conseguido todo lo que ambicionaba, es una pieza literaria de primera, trabajada y brillante, que se lee de corrido.

Jaume Fabra, "El Periòdico" (3-X-1991)

Poeta i narrador, Guillem Viladot és un dels escriptors més originals del nostre panorama literari. Com a poeta és versàtil, heterodox i iconoclasta, i s'ha dit que ha esdevingut un fonambulista constant damunt de la corda fluixa de la literatura catalana. Com a narrador ha manifestat una tendència cap a l'aprofundiment psicològic i bona part de les seves novel·les s'entreenen a analitzar les sinuositats de les aigües profundes del "jo". A Joana, la capbussada d'aquesta recerca del "jo" s'encasta en un personatge històric i s'adreça a l'enigma de la reina de Castella, titllada de boja per la història convencional.

Ara bé, allò que interessa Guillem Viladot no són pas els trencacolls erudits de la història sinó els abismes del pou humà i la complexitat de les seves aigües subterrànies. En el cas de la filla dels Reis Catòlics, l'interès del narrador va de dret als clarsobscurs d'un personatge suggestiu i ple de misteri. Per aquesta raó, el tramat i les tesis històriques no difereixen gran cosa de la versió convencional que la història atorga a la reina de Castella. Es a dir, una víctima de les raons d'estat i un instrument al servei dels interessos polítics del seu pare, Ferran d'Aragó, del marit, Felip el Formós

i del fill, l'emperador Carles. També ha optat, Viladot, per incorporar la novel·la a la tradició romàntica que presenta la reina com una dona embogida d'amor i amb la imatge d'una vídua endolada, sempre vora el fèretre de l'espòs, en el llarg enterrament que l'havia de dur de Burgos fins a Granada.

El punt de vista de la narració parteix de l'interior del personatge i la novel·la es presenta sota una estructura de memòria personal. Des del castell de Tordesillas, on Joana passà els seus darrers quaranta-sis anys, la reina fa memòria del laberint de la seva existència. Els murs de castell han esdevingut el marc familiar d'una presó reial, el retir forçat per les circumstàncies i els interessos d'Estat. La perspectiva viladotiana emfasitza, sobretot, la condició de bogeria per amor i a les seqüències de la relació matrimonial amb Felip de Borgonya, Joana esdevé una dona seduïda pels refinaments de la cort flamenca i pels encants personals de l'espòs borgonyó. Educada en la sòbria austeritat castellana, Joana descobrí a Flandes l'embriaguesa de l'amor físic i s'hi lliurà sense traves ni aturador. No n'obtingué cap contrapartida sòlida, perquè Felip de Borgonya fou un noi aviciat i voluble, presoner d'ell mateix i de la folgança, incapaç de guardar fidelitat a un matrimoni d'interès i, per torna, més engrescat pels jocs, les festes i la cacera que no pas pel complex batibull de la política.

Isidor Cònsul